

ब्रिलिएंट पब्लिक स्कूल

सीपत रोड, बहतराई, बिलासपुर (छ.ग.)

वार्षिक परीक्षा, - 2017-18

कक्षा - षष्ठम

विषय: - संस्कृतम्

समय-2:30 होरा

अंक-80

दिनांक-12.03.2018

दिन-सोमवार

- (1) अस्मिन् प्रश्नपत्रे चत्वारः खण्डाः सन्ति (अ), (ब), (स), (द)। चतुर्णां खण्डानां प्रश्नानाम् उत्तराणि लेखनम् अनिवार्यम् अस्ति।
(2) यथासम्भवं प्रत्येक खण्डानाम् उत्तराणि क्रमशः प्रदातव्यम्। अशुद्धिषु अंक कर्तनम् भविष्यति।

खण्ड - (अ) अपठित गद्यांशम्

प्र.1 गद्यांशं पठित्वा निम्नलिखित प्रश्नानाम् उत्तराणि लिखत -

संस्कृतभाषा देवानाम् भाषा अस्ति। एषा भाषा प्रायः सर्वासाम् भारतीय भाषाणाम् जननी। संस्कृतभाषायाम् एव चत्वारः वेदाः लिखिताः सन्ति। अस्याम् भाषायाम् एव अस्माकम् इतिहासः अस्माकम् भूतम् च भविष्यम् च सर्वम् सन्निहितम् अस्ति। संस्कृतभाषा सरला सुबोधा च अस्ति। कालिदासः, बाणः, दण्डी, माघः इत्यादि कवयः तु प्रसिद्धाः एव सन्ति संसारे। आदि ग्रन्थः रामायणम् संस्कृतभाषायाम् एव लिखितः अस्ति। महाभारतम् अपि पूर्णं अस्याम् एव भाषायाम् अस्ति। संस्कृतभाषायाम् एव अस्माकम् संस्कृतिः अस्माकम् भविष्यम् च अस्ति।

प्रश्न 1. एकपदेन उत्तरत।

$\frac{1}{2} \times 4 = 2$

- देवानाम् भाषा का अस्ति? (संस्कृत भाषा/हिन्दी भाषा)
- आदि ग्रन्थः कः अस्ति? (रामायणम्/महाभारतम्)
- कस्याम् भाषायाम् अस्माकम् इतिहासः? (हिन्दीभाषायाम्/संस्कृतभाषायाम्)
- महाभारतम् कस्याम् भाषायाम् लिखितम्? (संस्कृतभाषायाम्/हिन्दीभाषायाम्)

प्रश्न 2. एकवाक्येन उत्तरत।

$2 \times 2 = 4$

- संस्कृत भाषायाम् किम् किम् सन्निहितम् अस्ति?
- संस्कृतस्य प्रसिद्धाः कवयः के सन्ति?

प्रश्न 3. यथानिर्देशमुत्तरत।

$\frac{1}{2} \times 4 = 2$

- विभक्तिम् लिखत—अस्माकम्।
- 'अस्याम्' इति पदे कः शब्दः लिङ्गम् च किम्?
- अत्र कः धातुः—अस्ति। (अस्/स्था)
- गद्यांशात् अव्ययद्वयम् चित्वा लिखत।

प्रश्न 4. गद्यांशस्य उचितम् शीर्षकमेकम् लिखत।

$2 \times 1 = 2$

खण्ड – (ब) रचनात्मक कार्यम्

- प्र.2 अधोलिखित वात्तालापम् मंजूषासहायतया पूरयत – 10
- मंजूषा— (वयम् , शोभनम् , विहाय , पठामि, पठामि, इच्छामि, पठसि, अपि, अस्ति, त्वम्)
तान्या — (1) ..... किम् पठसि ?
- दीपकः — अहम् तु संस्कृतस्य पुस्तकम् (2) ..... ।
- तान्या — किम् तव विद्यालये संस्कृत भाषा एव (3) ..... ?
- दीपकः — नैव मम विद्यालये जर्मनभाषा (4) ..... अस्ति ।
- तान्या — किम् त्वम् जर्मनभाषाम् अपि (5) ..... ?
- दीपकः — नैव अहम् स्वदेशस्य भाषाम् संस्कृतस्य विषये एव ज्ञातुम् (6) ..... ।
- तान्या — अहम् अपि जर्मनभाषाम् फ्रेन्चभाषाम् च विहाय संस्कृतम् एव (7) ..... ।
- दीपकः — केचन् छात्राः तु संस्कृतम् (8) ..... जर्मनभाषां फ्रेन्चभाषां वा पठन्ति ।
एतत् न (9) ..... ।
- तान्या — संस्कृतस्य ज्ञानेन एव (10) ..... स्वदेशस्य संस्कृतिम् गौरवम् च ज्ञातुम् शक्नुमः न तु विदेशीभाषाणाम् ज्ञानेन ।

- प्र.3 अधोदत्तं चित्रं दृष्ट्वा पंचवाक्येषु वर्णनम् कुरुत । 10

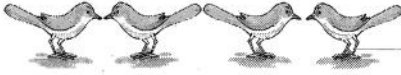
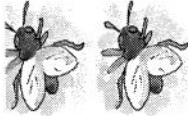
तापसः, कुटजः, यजति, कुटजस्य,
मयूरः, वृक्षः, हरिणः, नृत्यति ।

खण्ड – (स) अनुप्रयुक्त व्याकरणम्

- प्र.4 विपर्ययानाम् समुचितं मेलनं कुरुत – 5
(क) मधुरः	(1)	अग्निः
(ख) स्थूलः	(2)	दिवसः
(ग) गुरुः	(3)	बुद्धिहीनः
(घ) उपरि	(4)	शीतलः
(ङ) अन्तः	(5)	अलसः
(च) उद्यमी	(6)	बहिः
(छ) उष्णः	(7)	अधः
(ज) बुद्धिमान्	(8)	लघुः
(झ) निशा	(9)	कृशः
(ञ) जलम्	(10)	कटुः

पुरुष	एकवचन	द्विवचन	बहुवचन
प्रथम	खादति	खादतः	.....
मध्यम	.....	खादथः	खादथ
उत्तम	.....	खादावः	खादामः

मंजूषा - (खादसि, खादामि, खादन्ति)

1. चक्राणि		5. पत्राणि	
2. वृक्षाः		6. फलानि	
3. पुं चटकाः		7. वृक्षाः	
4. मक्षिके			

(क) एषः बाला गच्छति।	(च) कमला क्रीडसि।
(ख) सा जनकः चलति।	(छ) एतत् कः आगच्छति।
(ग) सः मम अम्बा।	(ज) भवन्तौ पठथः।
(घ) तत् पत्राणि।	(झ) एषा कन्या हसतः।
(ङ) लता नमन्ति।	(ञ) एतानि पुष्पे।

खण्ड - (द) पठित अवबोधनम्

- (क) कृषकाः केन क्षेत्राणि कर्षन्ति?
- (ख) अस्माकं भारतदेशः कीदृशः अस्ति?
- (ग) ते स्नानाय कुत्र अगच्छन्?
- (घ) सर्वत्र कः नन्दतु?
- (ङ) अजीजः गृहं गन्तुं किं वाच्छति?
- (च) किं श्रावयितुं शिशुः चन्द्रं कथयति?
- (छ) चन्द्रस्य सितपरिधानं कथम् अस्ति?
- (ज) अन्या मक्षिका कुत्र दशति?
- (झ) असतो मा कुत्र गमय?
- (ञ) कृषकात् दूरे किं तिष्ठति?

- प्र.9 निम्नलिखितेभ्यः पदेभ्यः भिन्नप्रकृतिकं पदं चिनुत – 2.5
- (क) विहस्य , भयस्य , शक्रावतारस्य , कुटुम्बस्य ।
 (ख) दत्तः राज्ञः कृतः गृहीतः ।
 (ग) प्रविशति, निःसरति, आज्ञापयति, जातिः ।
 (घ) निवाराय, कथय, आदाय, श्रृणुत ।
 (ङ) श्रुत्वा, ताडयित्वा, पृष्टा, कृत्वा ।
- प्र.10 कोष्ठकगतशब्देषु उचितां विभक्तिं प्रयुज्य वाक्यानि पूरयत – 2.5
- (क) मत्स्या – बहिः आगच्छति । (तडाग)
 (ख) नृपः – पतति । (अश्व)
 (ग) सर्प – निर्गच्छति । (बिल)
 (घ) – जलं पतति । (मेघ)
 (ङ) – पत्राणि पतन्ति । (वृक्ष)
- प्र.11 मंजूषातः उचितं विलोमपदम् चित्वा लिखत – 3
- (क) चतुरः
 (ख) आनेतुम्
 (ग) निर्गच्छति
 (घ) स्वामी
 (ङ) प्रसन्नः
 (च) उच्चैः
मंजूषा	
प्रविशति	सेवकः
मूर्खः	नेतुम्
नीचैः	दुःखितः
- प्र.12 तत्सम शब्दान् लिखत – 2.5
- (क) मामा – .....
 (ख) मोर – .....
 (ग) तारा – .....
 (घ) कोयल – .....
 (ङ) कबूतर – .....
- प्र.13 मंजूषातः पर्यायवाचिपदानि चित्वा लिखत – 3
- (क) वसनानि – .....
 (ख) सूर्यः – .....
 (ग) तृषा – .....
 (घ) विपुलम् – .....
 (ङ) जीर्णम् – .....
 (ञ) धरिणी – .....
मंजूषा	
रविः, वस्त्राणि, जर्जरम्,	
अधिकम् , पृथ्वी, पिपासा	

प्र.14 उपयुक्त कथनानां समक्षं 'आम्' अनुपयुक्तकथनानां समक्षं 'न' इति लिखत -

3.5

- (क) एकः स्वं न अगणयत् ।
(ख) कृषकाः सर्वेभ्यः अन्नं यच्छन्ति ।
(ग) कृषकाणां जीवनं कष्टप्रदं न भवति ।
(घ) कृषकः क्षेत्राणि सस्यपूर्णानि करोति ।
(ङ) शीते शरीरे कम्पनं न भवति ।
(च) श्रमेण धरित्री सरसा भवति ।
(छ) सर्वे वाटिकायाम् अभ्रमन् ।

प्र.15 मंजूषातः उचितम् अव्ययपदं चित्वा रिक्तस्थानानि पूरयत -

2.5

- (क) बालकाः बालिका ..... क्रीडाक्षेत्रे क्रीडन्ति ।
(ख) मेघाः ..... गर्जन्ति ।
(ग) बकः हंसः ..... श्वेतः भवति ।
(घ) सत्यम् ..... जयते ।
(ङ) अहं पठामि , त्वम् ..... पठ ।

मंजूषा - (इव , अपि , एव , च , उच्चैः)

प्र.16 कोष्ठकेषु प्रदत्त शब्देषु समुचितपदं चित्वा रिक्त स्थानानि पूरयत -

2.5

- (क) ..... बहवः उत्सवाः भवन्ति । (भारतम् / भारते)
(ख) ..... मीनाः वसन्ति । (सरोवरे / सरोवरात्)
(ग) जनाः ..... पुष्पाणि अर्पयन्ति । (मन्दिरेण / मन्दिरे)
(घ) खगाः ..... निवसन्ति । (नीडानि / नीडेषु)
(ङ) छात्राः ..... प्रयोगं कुर्वन्ति । (प्रयोगशालायाम् / प्रयोगशालायाः)

==000==

Brilliant public school, Bilaspur
SAMPLE PAPERS